

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Dobro došli u prvi bilten o projektu *Trans2Work*! U ovom broju bismo želeli da vas informišemo o projektu „Prelaz studenata s hendikepom od visokog obrazovanja do zapošljavanja u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori“, razlozima za pokretanje projekta, učesnicima i projektnim aktivnostima. Projekat *Trans2Work* je podržan od strane Evroske komisije i kofinansira ga Erasmus+ od 15. oktobra 2015. do 14. oktobra 2018 godine.

Projektna ideja

Projekat *Trans2Work* je osmišljen kao dopuna projektima „Jednak pristup za sve: osnaživanje socijalne dimenzije u cilju jačanja evropskog prostora visokog obrazovanja“ (EquiED) u Srbiji, „Podrška i uključivanje studenata sa hendikepom u visoko obrazovanje u Crnoj Gori“ (SINC@HE) u Crnoj Gori i „Jednake mogućnosti za studente sa posebnim potrebama u visokom obrazovanju“ (EQOPP) u Bosni i Hercegovini. Ovi projekti su pokrenuti sa ciljem poboljšanja jednakog pristupa, uključivanja i podrške budućim i sadašnjim studentima sa hendikepom na visokoškolskim ustanovama u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu specifične ciljeve ova tri projekta, predloženi projekat se nadovezuje i dopunjuje, a zasnovan je na pretpostavkama da studenti sa hendikepom često imaju ograničen pristup i uspeh na postsekundarnim i visokim obrazovnim programima, što za posledicu ima ograničenu mogućnost zapošljavanja. U tom smislu projekat *Trans2Work* povezuje ishode prethodno spomenutih projekata i ide korak napred tako što priprema studente sa hendikepom za potrebe tržišta rada nakon diplomiranja.

Sve tri partnerske zemlje su dosta uradile za osobe sa hendikepom na zakonskom nivou, odnosno, ratifikovale su Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa hendikepom i usvojile zakone kao što je Zakon o sprečavanju diskriminacije osoba sa hendikepom, obezbeđujući zakonski okvir za pravo na obrazovanje i zaposlenje / posao osobama sa hendikepom. Skoro svi univerziteti u partnerskim zemljama imaju centre za razvoj karijere, dok oni koji ga nemaju mogu da budu uključeni kroz centre gorespomenutih projekata za vreme sprovođenja projekta *Trans2Work*. Udruženja osoba sa hendikepom i službe za zapošljavanje u sve tri partnerske zemlje aktivno podržavaju osobe sa hendikepom da pronađu odgovarajući posao i neke su, npr. u Srbiji, razvile programe za zapošljavanje osoba sa hendikepom kao i specijalizovane servise kako za osobe sa hendikepom tako i za poslodavce.

Iako postoji dobra osnova kao i neke dobro razvijene zajedničke strategije, postoji i puno razlika zbog kojih mobilnost između partnerskih zemalja nije laka i u mnogim slučajevima primena ovih politika još uvek nije efektivna i povezana u praksi. Pregled izveštaja i literature koja se bavi prelaskom sa visokog obrazovanja u poslovne vode u sve tri partnerske zemlje je pokazao da ne postoje podaci iz istraživanja i informacije o tome. Uopšteno govoreći, poslodavci su skeptični u vezi sa zapošljavanjem osoba sa hendikepom jer brinu da li će osobe sa hendikepom moći da obave svoje radne zadatke. Važan faktor za pozitivnu promenu u stavu poslodavaca je nivo obrazovanja osobe sa hendikepom. Štaviše, skoro je nemoguće prikupljanje statističkih podataka kako bi se stvorila jasna slika o osobama sa hendikepom na tržištu rada. Ovakva situacija je nastala zbog toga što partnerske zemlje ne sprovode redovna i usklađena istraživanja o zaposlenju osoba sa hendikepom na visokoškolskom nivou. Poređenje sa situacijom u Evropskoj uniji je komplikovano zbog činjenice da svaka partnerska zemlja ima svoj sistem definisanja populacije sa hendikepom.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Poslednjih desetak godina politika Evropske unija je bila usmerena ka povezivanju visokog obrazovanja u kontekstu savremenih i brzih društveno – ekonomskih transformacija, kao i pokretanju pitanja povezanosti visokog obrazovanja i poslovnog sveta na regionalnom, nacionalnom i lokalnom novou. Povezivanje visokog obrazovanja i obuke sa zapošljavanjem je takođe problematično u zemljama Evropske unije i stoga se nalazi visoko na političkoj agendi širom Evrope.

Ko je uključen?

Konzorcijum projekta čini 23 partnera iz Evropske unije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Koordinator na ovom projektu je Makedonski univerzitet u Solunu (Grčka).

1. **Makedonski univerzitet (University of Macedonia - UOM)** je moderan univerzitet sa brojnim istraživačkim aktivnostima i učešćem u mnogim nacionalnim i međunarodnim istraživačkim programima. Osnovna misija Makedonskog univerziteta je da pruži budućim profesionalcima, naročito nastavnicima, čitav dijapazon profesionalnih veština za 21. vek i deo je mnogih regionalnih, nacionalnih i međunarodnih projekata sa direktnim kontaktom sa donosiocima odluka na različitim nivoima. Na Departmanu za obrazovne i socijalne politike su razvijene istraživačke aktivnosti u različitim naučnim oblastima koje su u direktnoj vezi sa predloženim projektom. Tim Makedonskog univerziteta nastupa kao veliki stručnjak u izradi taktilnih mapa kao i u korišćenju asistivne tehnologije – mapa kroz audio *touchpad* uređaje i pomagala za orijentaciju i mobilnost (O&M). Specijalističko znanje koje poseduje naš tim u razvoju taktilnih simbola u kombinaciji sa stručnošću u primeni taktilnih mapa se može videti u našim brojnim publikacijama.
2. **GNOSI ANAPTIXAKI NGO** je nevladina, nepolitička, neprofitna, nacionalna agencija sa sedištem u Solunu, Grčka. Osnovana je 1997. godine. Vizija GNOSI ANAPTIXAKI je da stvori okruženje koje promovise socijalno uključivanje, otvorene dijaloge i aktivno učešće u društvenim i političkim stvarima, celoživotno učenje, ljudska prava i humanitarnu pomoć i razvoj, i da izgradi fundamentalne veze sa društvom, regionalnim i lokalnim autoritetima, zainteresovanim stranama i sveukupnom akademskom zajednicom.
3. **Univerzitet u Mariboru, Fakultet za elektrotehniku, računarstvo i informatiku (UM FER)** u Mariboru, Sloveniji, je najveći fakulteti pri Univerzitetu u Mariboru, osnovan 1973. UM FER je centralno telo za koordinaciju i konsultacije na univerzitetskom nivou na polju eLearning-a, otvorenog, fleksibilnog i kooperativnog obrazovanja, a naročito za obrazovanje osoba sa hendikepom primenom informaciono – komunikacionih tehnologija.
4. **Univerzitet u Varšavi (UW)** je najveći i najbolji univerzitet u Poljskoj. Svake godine oko 51500 ljudi studira na Univerzitetu u Varšavi. Studentima se nudi veliki broj kurseva na polju humanističkih, društvenih i prirodnih nauka, kao i puno interdisciplinarnih kurseva na kojima se kombinuju znanje i veštine iz različitih oblasti. Univerzitet u Varšavi sistemski podržava studente sa hendikepom od 1996. godine.
5. **DEKRA Akademie GmbH (DEKRA)** je jedna od vodećih privatnih obrazovnih ustanova u Nemačkoj sa 40-godišnjim iskustvom u stručnom obrazovanju i obuci. Deo je DEKRA SE, svetske korporacije na polju testiranja, kontrole i sertifikacije sa godišnjim prometom od 2,5 milijardi evra i 33500 zaposlenih širom sveta u 2014. DEKRA Akademie nudi puno obuka i usluga kako javnim tako i privatnim klijentima.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

6. **Univerzitet u Kragujevcu (UNIKG)** je moderan obrazovni i istraživački centar koji obuhvata sve važne oblasti nastave i istraživanja. Trenutno je u njegovom sastavu 12 fakulteta u pet gradova Srbije sa oko 20 000 studenata i više od 1 000 akademskog osoblja. E – learning i celoživotno učenje na Univerzitetu u Kragujevcu su se znatno razvili poslednjih godina kroz različite nacionalne i međunarodne projekte. UNIKG ulaže značajne napore da poboljša kvalitet nastavnog procesa u tradicionalnom učenju i učenju na daljinu. U okviru Tempus projekta „Razvoj okvira doživotnog učenja u Srbiji“ je osnovan univerzitetski Centar za doživotno učenje čija je misija promovisanje istraživanja u obrazovnim i socijalnim politikama, a naročito u oblasti nastavka obrazovanja, obrazovanja odraslih i osoba sa hendikepom.
7. **Univerzitet u Novom Sadu (UNS)** je osnovan 1960. godine. Aktivnosti Univerziteta se realizuju kroz osnovna, primenjena i razvojna istraživanja i nastavu u oblasti prirodnih, tehničkih, društvenih, humanističkih i medicinskih nauka, kao i umetnosti. Filozofski fakultet je jedan od dva najstarija fakulteta pri Univerzitetu u Novom Sadu. Postao je prepoznatljiva visokoškolska ustanova koja nudi 47 studijskih programa na polju humanističkih i društvenih nauka na sva tri nivoa (osnovne, master i doktorske studije). Na velikom delu studijskih programa se obrazuju budući nastavnici za osnovnu i srednju školu i svi departmani imaju studente sa hendikepom upisane na različite nivoe studiranja što doprinosi stručnosti ove visokoobrazovne ustanove da razvija metodologiju pristupa studentima sa hendikepom.
8. **Univerzitet Metropolitani u Beogradu (BMU)** je osnovan 2005. godine, prvobitno kao fakultet Informacionih tehnologija (FIT). Od samog početka, FIT / BMU nudi novi, moderni pristup visokom obrazovanju u Srbiji. Trenutno, BMU nudi 21 akademski program na polju računarskih disciplina, upravljanja i dizajna na sva tri akademska nivoa (osnovne, master i doktorske studije). BMU je već godinama posvećen poboljšanju svojih nastavnih i naučnih metoda kroz nacionalne i međunarodne projekte.
9. **Udruženje studenata sa hendikepom (USH)** je nevladina organizacija koja se bori za ostvarivanje i poštovanje ljudskih prava i izjednačavanje mogućnosti za mlade i studente sa hendikepom kroz stvaranje uslova za inkluzivno formalno i neformalno obrazovanje i primenu socijalnog modela. Glavni ciljevi USH-a su stvaranje inkluzivnog društva s jednakim mogućnostima za sve, podrška studentima s hendikepom u visokom obrazovanju, ohrabrivanje mladih sa poteškoćama u razvoju i samozastupanju. USH osnažuje mlade osobe sa hendikepom kroz neformalne programe obrazovanja, stvara polje inkluzivne kulture i umetnosti, promovira antidiskriminacijska i ljudska prava, ima aktivnosti promocije i zastupanja, psihosocijalnu podršku i osnaživanje mladih osoba sa hendikepom, ohrabrujući inkluzivan omladinski aktivizam i aktivistički centar.
10. **Nacionalna služba za zapošljavanje Srbije (NSZ)** je pravno lice sa statusom organizacije za obavezno socijalno osiguranje. NSZ je (zajedno sa agencijama za zapošljavanje) određena kao institucija zadužena za poslove zapošljavanja i glavni nosilac i implementator aktivnih mera na tržištu rada. NSZ je takođe pružila strukturalni okvir za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa hendikepom osnivanjem centara za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s hendikepom 2009. godine u Beogradu. Bila je tu od samog početka procesa izgradnje institucionalnih kapaciteta i senzibilizacije.
11. **Poslovno udruženje „Unija Čačak 2000“ (UNION2000 Čačak)** je nezavisno udruženje malih i srednjih preduzeća osnovano 2000. godine s namerom da se ujedini što više kompanija za

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

postizanje zajedničkih ciljeva. Sada ima 235 aktivnih članova koji su grupisani u devet poslovnih područja, zavisno od primarne delatnosti.

12. **Univerzitet Crne Gore (UCG)** osnovan 1974. spajanjem Fakulteta ekonomije, građevine i prava iz Titograda dva fakulteta: Pedagoške akademije iz Nikšića i Fakultet za pomorstvo iz Kotora i tri nezavisna naučna instituta: Institut za istoriju, poljoprivredu i Institut za biološka i medicinska istraživanja iz Titograda. Fakultet za pomorstvo u Kotoru je jedan od članova Univerziteta Crne Gore. Glavne aktivnosti fakulteta su obrazovanje i osposobljavanje studenata i pomoraca upisanih na kurseve na poljima: nautičke nauke, mašinstva, elektronike, informacionih tehnologija, pomorskog menadžmenta i drugih polja.
13. **Univerzitet Donja Gorica (UDG)** je privatni neprofitni univerzitet koji se nalazi u predgrađu Podgorice, glavnom gradu Crne Gore. Osnovan je u februaru 2010. godine uključivanjem pet postojećih fakulteta: međunarodne ekonomije, finansija i biznisa; prava; informacionih sistema i tehnologija; humanističkih studija; i umetnosti. On nudi kurseve na oba nivoa obrazovanja, dodiplomskom i postdiplomskom, uključujući i osnovne, specijalističke, master i doktorske studije. Osnivači UDG su stvorili ove fakultete redom kao komponente budućeg UDG-a. Težnja osnivača je promena kulture u Crnoj Gori i priprema zemlje za pristupanje EU. Vizija se sprovodi kroz inovativnu filozofiju obrazovanja koja naglašava intelektualni i lični razvoj kroz aktivno učenje.
14. **Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG)** je nevladina organizacija, registrovana 2001. godine i promovira ravnopravan položaj mladih s hendikepom u društvu, kroz aktivnosti i inicijative za uspostavljanje pravnog, obrazovnog, kulturnog i društvenog okvira koji to omogućava. Ona okuplja mlade sa svim vrstama invaliditeta (pristup *cross-disability*) kao i osobe bez invaliditeta spremne da učestvuju u aktivnostima budućeg suživota i inkluzije. UMHCG je član Svjetske unije osoba sa hendikepom, Evropske mreže za nezavisno življenje, Evropske federacije pasa vodiča, Jugoistočne evropske mreže mladih i studenata sa hendikepom, Anna Lindt fondacije, Crnogorske mreže nevladinih organizacija „Saradnjom do cilja“ i IRIS-a / Regionalne mreže davaoca usluga.
15. **Zavod za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG)** je organizovan kao javna služba sa pravnim entitetskim statusom, koja obavlja svoje funkcije u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava nezaposlenosti po osnovu osiguranja i njenih ključnih dokumenata. Udeo osoba sa hendikepom (OSI) u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti u ZZZ je 10%. Zavod kao institucija ima brojne aktivnosti koje doprinose socijalnoj inkluziji OSI, čime ih uključuju u aktivne programe i mere politike zapošljavanja.
16. **Univerzitet u Sarajevu (UNSA)** je vodeći univerzitet u Bosni i Hercegovini i jedan od vodećih univerziteta u regionu. Od svog osnivanja, Univerzitet u Sarajevu je orijentisan ka međunarodnoj saradnji, izgradnji mostova između kultura i uspostavljanju partnerstava sa univerzitetima iz celog sveta. Obrazovni proces je organizovan u skladu sa Bolonjskim principom. UNSA je međunarodno orijentisan i njegova namera je potpuna integracija sa EHEA, ali i dalje čuvajući svoju akademsku tradiciju i akademske kulturne baštine.
17. **Univerzitet u Istočnom Sarajevu (UIS)** je autonomna, naučna, obrazovna i umetnička institucija koja se sastoji od petnaest fakulteta i dve akademije. UIS je vrlo dislociran univerzitet, koji organizira svoje nastavne procese u deset različitih gradova univerziteta.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Filozofski fakultet obuhvata sedamnaest studijskih grupa na prvom ciklusu i jedanaest studijskih grupa na drugom studijskom programu. Glavni ciljevi Univerziteta i odseka u ovom području su: stavljanje učenika s posebnim potrebama u ravnopravan položaj s drugim studentima na univerzitetu; usvajanje nastavnog procesa za učenike s posebnim potrebama; rad na razvoju karijere, kompetencije i potpunog uključivanja ovih studenata u nastavni proces i rad na terenu, poboljšanje položaja učenika s posebnim potrebama kroz novi okvir zakonodavstva i praksu, donošenje plana aktivnosti na univerzitetu u cilju usklađivanja i boljeg funkcionisanja Ureda za podršku studentima s posebnim potrebama, razvoj brošura i smernica za akademsko i neakademsko osoblje i studenata, obrazovanje akademskog i administrativnog osoblja i studenata.

18. **Univerzitet u Banjoj Luci (UNIBL)**, osnovan 1975. godine, drugi je po veličini u BiH s više od 16 000 studenata. UBL ima 55 licenciranih studijskih programa i u potpunosti je posvećen ideji bezgraničnog područja za istraživanje i razmene znanja u Evropi. Osoblje UBL je uključeno u više od 80 Tempus projekata, nekoliko FP6 i FP7 projekata.
19. **Humanitarna organizacija „Partner“** (HO Partner) je osnovana 2001. godine i bavi se problemima osoba sa hendikepom u zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti i obrazovnom sistemu. Vode je osobe sa hendikepom kroz Skupštinski i Upravni odbor. Mnogi projekti nastali od strane ove organizacije bili su usmereni ka poboljšanju položaja i stvaranju boljeg i neograničenog okruženja u obrazovanju, sistema zdravstvene i socijalne zaštite, i zapošljavanja kao krajnjeg cilja koji će završiti ciklus preduslova za samostalan život osoba sa hendikepom.
20. Od 2004. godine **Profil Management Consulting d.o.o.** (Profil MC d.o.o.) je bila izvršna agencija za pretraživanje sa ciljem da pronađe pravo rukovodstvo kroz identifikaciju, procenu i regrutaciju najtalentovanijih poslovnih lidera. Danas ova kompanija je osnovni izvor liderskih i savetodavnih usluga za talente. Njihovi klijenti se kreću od perspektivnih kompanija u nastajanju do najvećih svetskih korporacija. Oni rade na najvećim liderskim nivoima s ciljem kreiranja opipljivog i trajnog poslovnog uticaja. Kao agencija stručnjaka organizacije im veruju pri izboru talentovanih vodstvenih kadrova što je odgovornost koju svakodnevno prihvataju koristeći strast prema poslu, ekspertizu, integritet i rezultate.
21. **Procom d.o.o.** osnovana je 1997. godine u Gračanici u Bosni i Hercegovini kao kompanija s fokusom u oblasti informacionih tehnologija. Fokus kompanije su usluge sistemske integracije, obrazovanja i podrške kupcima.
22. **Balkanska mreža za obrazovanje na daljinu (BADEN)** je udruženje obrazovnih i istraživačkih institucija i pojedinaca u nameri ostvarivanja ciljeva u oblasti elektronskog učenja i obrazovanja na daljinu, kao i tehnološkog obrazovanja širom Balkana. Glavne aktivnosti Baden mreže uključuju: unapređenje i promocija kvaliteta e-učenja i obrazovanja na daljinu, unapređenje regionalne i međunarodne saradnje, povećanje pedagoškog i tehničkog znanja i veština u vezi sa e-učenjem i obrazovanjem na daljinu, jačanje obrazovne i civilne spremnosti društva za uspešnu implementaciju e-učenja i obrazovanja na daljinu, podsticanje i gajenje istraživačkog duha za dalji razvoj e-učenja i obrazovanja na daljinu, podizanje javne svijesti o važnosti e-učenja i obrazovanja na daljinu u svim oblicima formalnog i neformalnog obrazovanja.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

23. Visoka škola računarstva i poslovnih komunikacija eMPIRICA u Brčko Distriktu iz Bosne i Hercegovine (BiH) je osnovana od strane Fondacije za lokalne poslovne inicijative Brčko distrikt iz BiH i Poslovne škole Ljubljana iz Slovenije 2012. godine. eMPIRICA organizuje prvi ciklus studija za dva studijska programa: Inženjerska informatika i Poslovna informatika. Oba programa traju 3 godine (180 ECTS). Nastava se izvodi na dva načina: puno radno vreme i studija učenja na daljinu. Poslovna informatika je transnacionalni studijski program, gde studenti dobiju i diplomu BiH i diplomu našeg partnera - Poslovne škole iz Ljubljane, a Inženjerska informatika ima u sebi integriranu Cisco akademiju, tako da studenti dobiju Cisco certifikat.

Svrha i ciljevi

Svrha projekta je unaprijediti kvalitet i relevantnost prelaska iz škole na posao visokoškolaca sa hendikepom u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini. Glavni ciljevi su (a) poboljšanje i priprema servisa visokoškolskih institucija da podrže studente sa hendikepom, u njihovom prelazu iz visokoškolskog obrazovanja na posao, poštujući politiku EU, (b) povezati visokoobrazovne institucije sa „disability friendly“ radnim okruženjem, (c) prilagoditi prelazne šanse i veštine sa EU praksom i politikom i (d) pripremiti poslodavce za razumijevanje potreba radnika sa hendikepom pri ponudi novog posla.

Specifični ciljevi projekta su:

- Identifikovati i analizirati potrebe poslodavaca i studenata sa hendikepom
- Kreirati web alat koji će pomoći (a) poslodavcima da identifikuju pogodne ljude za popunjavanje odgovarajuće pozicije, i koji će biti dizajniran da objasni posebne zahteve poslodavaca i (b) da se identifikuju interesi i obrazovne potrebe studenata sa hendikepom
- Kreirati portal koji će elektronski povezati poslodavce, osobe sa hendikepom i pojedince odgovorne za razvoj obrazovnog programa za osobe sa hendikepom u svakoj partnerskoj državi
- Informisati učesnike kroz seminare i radionice, distribucijom brošura i/ili elektronskih materijala u pogledu upotrebe platforme i njenih operacija
- Obučiti (a) obrazovni kadar, (b) poslodavce i (c) studente sa hendikepom da upravljaju svojim karijerama
- Ojačati ulogu centara za razvoj karijere i uspostavljanja uloge mentora
- Povećati svest poslodavaca u pogledu benefita zbog zapošljavanja osoba sa hendikepom
- Povećati svest i motivaciju kroz tranziciju i povećati broj visokoškolaca sa hendikepom uključenih u poslovni svet.

Evropska dodatna vrednost

Predlog projekta se oslanja na Evropskoj saradnji i demonstraciji snage Evropske dodatne vrednosti kroz povezivanje multi-disciplinarnih veština iz različitih država Evropske unije. Štaviše, rezultati projekta će imati međunarodni uticaj i doprineće poboljšanju obrazovanja studenata sa hendikepom kroz njihovu pripremu prelaska u poslovni svet.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Partnerstvo sa Univerzitetima Evropske unije i privatnim sektorom, kompetencija u doživotnom učenju, treninzi, inkluzivna nastava i usluge studentskih organizacija u inkluzivnom i prelaznom području će omogućiti prenos i adaptaciju prelazne prakse visokoškolskih institucija u srpsko, crnogorsko i bosansko-hercegovačko okruženje. Predlog projekta se potpuno podudara sa regionalnim prioritetima za zajedničke projekte u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini, konkretno sa prioritetom projekta „Razvoj sektora visokog obrazovanja društva u celini, saradnja Univerzitet – preduzeća, preduzetništvo i zapošljivost diplomaca“. Osim toga politika EU kroz pojeekat Erasmus+ fokusiraju se na povezivanje visokog obrazovanja sa tržištem rada, posebno usled socio-ekonomske situacije širom Evrope. Politička agenda u Evropi fokusira se na veštine i kompetencije koje bi diplomci trebalo da imaju kako bi bili uključeni na tržište rada. Ovo pitanje je od velike važnosti za ranjive grupe kao što su osobe sa hendikepom koje se, iako uključene u visoko obrazovanje, i dalje susreću sa poteškoćama nakon diplomiranja. Prijedlog je baziran na dobrim praksama EU koje su ispitane (<http://www3.ul.ie/careers/inclusion/>) kao i poznatom mehanizmu pretrage www.indeed.com. Prenos znanja i iskustava od strane partnera EU na praktičnim treninzima, edukacija i inkluzija studenata sa hendikepom je najvažnija, takođe u kombinaciji sa idejom “special mobility strand”. Visokoobrazovne institucije će imati šansu da se upoznaju sa Erasmus+ Mobility i da poštuju sve vodiče i pravila u pogledu mobilnosti.

Aktivnosti

Projekat je podeljen u 6 faza: pripremu, razvoj, kvalitativni plan, širenje, eksploatacija & održivost i upravljanje, prema smernicama. Sve identifikovane projektne aktivnosti u ovim fazama su razdvojene u radne pakete (Work Packages – WPs). Pripremna faza ima za cilj da (a) istražuje na primeru poslodavaca u svim zemljama učesnicama, kako bi identifikovala potrebe poslodavaca i poželjnije kvalifikacije, i (b) istražuje na primeru osoba sa hendikepom u partnerskim državama kako bismo doznali obrazovne potrebe osoba sa hendikepom. WP1 je baza za razvoj WP2, gde će zaključci istraživanja kreirati alat koja će: (a) pomoći poslodavcima da identifikuju odgovarajuće osobe, za popunjavanje posebnih pozicija vodeći računa o specijalnim potrebama poslodavaca, (b) pomoći osobama sa hendikepom da prepoznaju svoje interese i obrazovne potrebe. Osim toga radni paket unutar faze razvoja prati tri ključne komponente koje su suštinske za razvoj tranzicijskog procesa: (a) povezivanje visokog obrazovanja i posla (WP2, WP4, WP5); (b) učenje zasnovano na radu (WP3, WP4, WP5); (c) učenje zasnovano na visokom obrazovanju (WP3, WP4, WP5).

Glavne prekretnice projekta su:

1. Potrebe poslodavaca u pogledu kvalifikacija radne snage će biti prepoznate.
2. Obrazovne potrebe osoba sa hendikepom će biti prepoznate.
3. Mane u postojećem programu obuke će biti prepoznate.
4. Planirani program koji odgovara gore pomenutim potrebama poslodavaca i lica sa hendikepom će biti unapređen.
5. Radna mobilnost osoba sa hendikepom u državama učesnicama će biti unapređena.
6. Svest među poslodavcima će biti podignuta benefitima zapošljavanja osoba sa hendikepom.

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Osim toga dostupne baze podataka će biti posvećene suštini veb-sajta projekta koji se odnosi na karijerne potrebe lica sa hendikepom. Veb-sajt će sadržati stranice za poslodavce, sa temama povezanim sa angažovanjem, zapošljavanjem i kasnijim zadržavanjem studenata i diplomaca sa hendikepom. Dizajn veb-sajta odražava specifične potrebe studenata sa hendikepom, tako što ima određene audio i vizuelne funkcije koje podržavaju tekst.

Najistaknutije u prvom koraku

Uvodni sastanak u Beogradu: Uvodni sastanak je održan u Beogradu (Srbija) u oktobru 2015. u prostorijama Beogradskog Univerziteta Metropolitan. To je bila veoma dobra šansa da se učesnici upoznaju međusobno i da se iskoordiniraju svi poslovi koji će se obaviti tokom ove projektne godine.

WP1 State of the Art. Cilj radnog paketa 1 (WP1) je da se kreira dobra istraživačka pozadina za obavljanje drugih radnih paketa na projektu, sagledavajući i analizirajući trenutne prakse EU i principe povezane sa tranzicijom studenata sa hendikepom. Takođe će se identifikovati šanse i ograničenja za buduće aktivnosti u ovoj oblasti. Ciljevi radnog paketa 1 su kreiranje pozadine koja će biti povod da se projekat implementira: obimna analiza trenutnih smerova vezanih za tranziciju studenata sa hendikepom iz visokog obrazovanja u poslovni svet.

Kako bi se ovaj cilj postigao, od 14. oktobra 2015. su sprovedene sledeće aktivnosti:

- identifikacija i sakupljanje relevantnih regulacionih dokumenata, na nivou EU, povezanih sa tranzicijom studenata sa hendikepom (ciljevi, pomoć, akcijski planovi, inicijative itd)
- identifikacija i sakupljanje relevantnih nacionalnih regulacionih dokumenata u partnerskim državama povezanih sa tranzicijom studenata sa hendikepom.

Osnovni instrument korišćen za identifikaciju potreba studenata sa hendikepom, zapošljenih sa hendikepom i poslodavaca, su online upitnici. Tri partnerske države su razvile svoj online upitnik i process prikupljanja podataka je pokrenut početkom marta meseca. Podaci će biti korišćeni da se sprovedu statistička analiza i određivanje polazne tačke među partnerskim državama i EU.

Glavni ishodi radnog paketa 1 su: DEV1.1 Identifikovati i analizirati potrebe poslodavaca, DEV1.2 Identifikovati i analizirati obrazovne potrebe studenata sa hendikepom i DEV 1.3 Određivanje polazne tačke za tranziciju i regulativu zapošljavanja.

Cilj prvog projektnog proizvoda (deliverable) „DEV1.1 Identifikacija i analiza potreba poslodavaca“ je da se mapiraju potrebe poslodavaca u pogledu tranzicije studenata sa hendikepom iz škole na posao. Fokusira se na: (a) identifikaciju potreba poslodavaca za podršku osobama sa hendikepom i (b) identifikaciju specifičnih znanja i veština koje poslodavac smatra da osoba sa hendikepom treba da ima kako bi joj zapošljivost bila veća. Ističe se takođe tehnička podrška koju bi poslodavci trebalo da pružaju kako bi dizajnirali komponente učenja is škole, učenja iz posla i savetovanje.

Drugi proizvod „DEV 1.2 Identifikacija i analiza obrazovnih potreba studenata sa hendikepom“ će mapirati potrebe studenata sa hendikepom u pogledu tranzicije iz škole u posao. Fokusira se na (a) identifikaciju potreba za šansom dodatnog usavršavanja u ključnim akademskim i stručnim vještinama i (b) identifikacija specifičnih znanja i veština kako bi se zapošljivost osobe sa hendikepom povećala, i kako bi im se omogućilo sticanje znanja i veština tokom studija. Svaka partnerska visokoobrazovna

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

institucija je ispitala potrebe osoba sa hendikepom i omogućila analizu u cilju podrške studenata sa hendikepom u tranziciji.

Ova dva projektna proizvoda su pripremljena u skiciranoj verziji i poslata svim partnerima kako bi se dobile sugestije i komentari. Treći proizvod je u pripreмноj fazi.

Prvi korak u oblikovanju „DEV1.3: Određivanje polazne tačke za tranziciju i regulativu zapošljavanja“ je implementiran i o njemu je diskutovano na sastanku u Solunu. Cilj DEV1.3 je da se uporede primenjene politike tranzicije i regulative zapošljavanja visokoškolaca sa hendikepom na Evropskom i međunarodnom nivou sa odgovarajućim regulativama u partnerskim državama, u skladu sa potrebama analize iz izveštaja za DEV1.1 i DEV1.2. Glavna svrha određivanja polazne tačke je da se procene inicijative na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, koje mogu biti primenjene u partnerskim državama. Sve to je u cilju olakšanja tranzicije studenata sa hendikepom iz visokog obrazovanja na tržište rada.

Sastanak o radnom paketu 1: Krajem marta 2016. godine održan je sastanak u prostorijama Makedonskog univerziteta. Svrha sastanka je bila diskusija o procedurama, rezultatima, koracima i akcijama koje je potrebno sprovesti, kao i ugovorne i finansijske regulative povezane sa stvarnim troškovima. (npr. oprema).

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

Konzorcijum *Trans2Work*

Br.	Naziv partnera	Logo
1	Makedonski univerzitet (UOM) – Koordinator na projektu	
2	Gnosi Anaptixiaki NGO (Gnosi)	
3	Univerzitet u Mariboru, Fakultet za elektrotehniku, računarsvo i informatiku (UM FERl)	
4	Univerzitet u Varšavi (UW)	
	DEKRA Akademie GmbH (DEKRA)	
6	Univerzitet u Kragujevcu (UNIKG)	
7	Univerzitet u Novom Sadu (UNS)	

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

8	Univerzitet Metropolitan u Beogradu (BMU)	
9	Udruženje studenata sa hendikepom (USH)	
10	Nacionalna služba za zapošljavanje Srbije (NSZ)	
11	Poslovno udruženje „Unija Čačak 2000“ (UNION2000 Čačak)	
12	Univerzitet Crne Gore (UCG), Fakultet za pomorstvo u Kotoru	
13	Univerzitet Donja Gorica (UDG)	
14	Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG)	

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

15	Zavod za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG)	
16	Univerzitet u Sarajevu (UNSA)	
17	Univerzitet u Istočnom Sarajevu (UIS)	
18	Univerzitet u Banjoj Luci (UNIBL)	
19	Humanitarna organizacija „Partner“ (HO Partner)	
20	Profil Management Consulting d.o.o (Profil MC d.o.o.)	
21	„PROCOM“ d.o.o. za usluge, trgovinu i proizvodnju Gračanica (PROCOM Ltd.)	

TRANS2WORK Bilten br. 1 22. 4. 2016.

22	Balkanska mreža za obrazovanje na daljinu (BADEN)	
23	Visoka škola računarstva i poslovnih komunikacija eMPIRICA (eMPIRICA)	

<p>Koordinator na projektu:</p> <p>Osoba za kontakt:</p> <p>Lefkothea Kartasidou, Vanredni profesor na Departmanu za socijalne i obrazovne politike 156, Egnatiastr. GR-54006 Solun</p> <p>Imejl projekta: 561847.trans2work@gmail.com</p> <p>Veb-sajt projekta www.trans2work.eu</p>	 <p>Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union</p> <p>Erasmus+ KA2 – Izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju</p> <p>Trajanje projekta: od 15. oktobra 2015. do 14. oktobra 2018.</p> <p><i>Evropska komisija podržava izradu ove publikacije ali njen sadržaj predstavlja stavove autora i ne oslikavaju stavove Evropske komisije.</i></p>
--	---